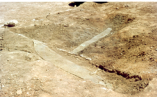

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΖΑΚΡΟΥ

Οι ανασκαφές του Νικολάου Πλάτωνος στη Ζάκρο, στο ΝΑ άκρο της Κρήτης, ξεκίνησαν το 1961, υπό την αιγίδα της Αρχαιολογικής Εταιρείας των Αθηνών. Γρήγορα έγιναν ευρέως γνωστές αφού έφεραν στο φως ένα μινωικό ανάκτορο, μικρότερο αλλά ανάλογο με τα μέχρι τότε γνωστά, της Κνωσού, της Φαιστού και του Μάλιου. Η πρόοδος των ανασκαφών έδειξε πως το ανάκτορο της Ζάκρου είχε οικοδομηθεί στο κέντρο μιας εκτεταμένης παράκτιας εγκατάστασης, η οποία ιδρύθηκε προορισμένη από τα ευρήματα στις αρχές της δεύτερης χιλιετίας π.Χ.

Ο Νικόλαος Πλάτων (στο κέντρο) κατά την ανασκαφή του ανακτόρου της Ζάκρου

Χάλκινα πύρινα στο δέκατο αιώνα του ανακτόρου

Αεροφωτογραφία του αρχαιολογικού χώρου με μπρούτζινα

Η ασφάλεια που παρέχει στα πλοία το κλειστό απανωτό λιμάνι και η στρατηγική της θέση - σχεδόν πάνω στο θαλάσσιο πέραςμα μεταξύ Κρήτης και Κάσου - οδήγησαν την προϊστορική Ζάκρο σε άνθηση, το επιστέγασμα της οποίας υπήρξε η ίδρυση του ανακτορικού κέντρου. Τα κινεζαϊκά προέλευσης πολιτισμικά στοιχεία που μπορεί να ιχνηλατήσει κανείς, τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στα κινητά ευρήματα του, οδηγούν στη σκέψη πως το ανάκτορο οικοδομήθηκε πιθανότατα για να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της Κνωσού, που την περίοδο αυτή - γύρω στο δέκατο έκτο αιώνα π.Χ. - φαίνεται να επεκτείνει την κυριαρχία της πάνω στο νησί.

Τέλειο χάλκινο σπαρμένο από την Ανατολή

Ρυτίς σε σχήμα κεφαλής ταύρου

Σπινδαίο αγάλιο από αρχαία κρητολογία

Η έρευνα στη θέση διακόπηκε το 1990, αφού έφερε στο φως εκτός από το σύνολο του ανακτορικού συγκροτήματος, περί τα τριάντα πέντε κτήρια του μινωικού οικισμού, καθώς και πολυάριθμες ταφές ποικίλων χρονολογικών περιόδων, διάσπαρτες σε διάφορα σημεία της περιβάλλουσας ζώνης. Την απόφαση της προσωρινής αναστολής των εργασιών καθόρισαν η ανέκδοτη ολοκλήρωση της συντήρησης και επιστημονικής δημοσίευσης των ευρημάτων, τον οποίων η ποσότητα, αλλά και η ποιότητα, ξεπερνούν τις αντίστοιχες των άλλων προϊστορικών θέσεων της Κρήτης. Αρκεί μόνο να αναφερθεί ότι τα μέχρι σήμερα αποκατεστημένα πηλίνα αγγεία ξεπερνούν σε αριθμό τις τρεις χιλιάδες, ενώ οι υπό καταγραφή σχετιζόμενες με αυτά κεραμεικούς ομάδες καταλαμβάνουν περισσότερα από χίλια κιβώτια συσκευασίας αρχαιολογικών ευρημάτων.

Η κοιλάδα της Κάτω Ζάκρου. Διακρίνεται η θέση του αρχαιολογικού χώρου σε σχέση με τη σημερινή αστυρισμική

Οι πρόσφατες εργασίες συντήρησης της κεραμεικής της Ζάκρου, χρηματοδοτούμενες κατά κύριο λόγο από το Institute for Aegean Prehistory, έχουν αυξήσει σημαντικά τον αριθμό των αποκατεστημένων πηλίνων αντικειμένων από τη θέση, προσφέροντας σημαντικές πληροφορίες, τόσο για τη χρονολόγηση των ανασκαφικών συνταξιών, όσο και για τη λειτουργία ή και σημασία χώρων και κτηρίων. Μερικά από τα αντικείμενα αυτά, μάλιστα, ξεχωρίζουν ανά καθεαυτό, είτε ως «έργα υψηλής τέχνης» είτε ως φορείς πληροφοριών για τη ζωή των προϊστορικών κατοίκων. Στα πρώτα θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν τα αγγεία των **εικόνων 1-3**, με θαυμάσια γραπτή διακόσμηση, φωτισμό, θαλάσσιων και γεωμετρικών θεμάτων, ενώ στα δεύτερα οι διαμορφωμένοι πλαστικοί σε κορμιά ζώων κρουνοί της **εικόνας 4**, η ταύτιση της λειτουργίας των οποίων αποδέχεται τη ύπαρξη μινωικών κρητών, αλλά και τη συμβολική σημασία χρήσης του θέματος κεφαλών ζώων για την προστασία του νερού, ήδη από τα προϊστορικά χρόνια.

Εικ. 1

Εικ. 2

Εικ. 3

Εικ. 4

Παράλληλα με την επεξεργασία και την καταγραφή της κεραμεικής, που λόγω του όγκου της αποτελούν το πιο επιμολδο έργο, σημαντική πρόοδος έχει σημειώσει η συντήρηση και καταγραφή άλλων κατηγοριών ευρημάτων, όπως αυτή των χάλκινων σκευών και εργαλείων, ελεφάντινων και φαγεντιανών έργων και λίθινων αντικειμένων. Ανάμεσα στα συντηρημένα κατά τα τελευταία χρόνια αντικείμενα των κατηγοριών αυτών, συγκαταλέγονται το μεγάλο χάλκινο πύρινο για ξυλίου της **εικόνας 5**, το καθόσχημο αγγείο της **εικόνας 6**, φτιαγμένο από ένα οραίο - και ιδιαίτερα σπάνιο - ερυθρό ασβεστολιγνό υλικό και τα φαγεντιανά πλακίδια της **εικόνας 7**, που φαίνεται πως χρησιμοποιήθηκαν σε κάποιο παιχνίδι συναναστροφής της εποχής. Τέλος, ξεχωριστή ματιά στη μινωική πρόοδος, την προσφέρουν τα νεοσυντηρημένα κομμάτια τοιχογραφιών από τη βίλα της Επάνω Ζάκρου (**εικόνας 8-10**), με φωτικά θέματα που εντυπωσιάζουν τόσο για την ποικιλία τους, όσο και για τα έντονα χρώματα και το χειρισμένο τρόπο απόδοσής τους.

Εικ. 5

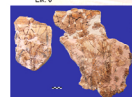
Εικ. 6

Εικ. 7

Εικ. 8

Εικ. 9

Εικ. 10

Το σημαντικότερο όμως έργο έχει συντελεσθεί στο τομέα της καταγραφής των ευρημάτων. Έχουν καταχωρηθεί σε καταλόγους πάνω από χίλιες οκτακόσιες ομάδες κεραμεικής, ενώ - χάρη στην πρόσφατη ένταξη του συγκεκριμένου έργου στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «Πυθαγόρας II» - έγινε δυνατή η δημοσίευση ψηφιακής βάσης δεδομένων για τα αποκατεστημένα πηλίνα αντικείμενα που βρίσκονται στα αρχαιολογικά μουσεία Ηρακλείου, Σητείας και Αγίου Νικολάου.

